

**Авторска справка за приносния характер на представените за
конкурса научни трудове
на гл. асистент д-р Иво Георгиев Янев**

**Грижа за страдащата душа. Пастирски грижи за хората с
психични заболявания и душевни разстройства. София, 2018, с. 203 стр.,
ISBN 978-619-91095-2-6**

Монографичното съчинение има за цел да представи основните принципи и форми на душегрижие в областта на пастирската психология и психотерапия. Учението на Църквата, отразено в творенията на св. отци и особено за частта им посветена на духовните проблеми на човека и тяхната терапия, е забравено от страна на някои специалисти психиатри, психолози и психотерапевти. Въпреки това, особено в последните десетилетия, все по-често представители на съвременната психология и психиатрия се опитват да се завърнат към светоотеческото предание на Църквата и да почерпят от нейните лечебна сила и опит. Такива са академик д-р Владета Йеротич, проф. д-р Дмитрий Авдеев, проф. д-р игумен Анатолий Берестов, психотерапевтът Игор Карузо и много др. Същевременно много съвременни богослови се опитват, да покажат опита на Църквата и да го представят пред останалия свят, като докажат нагледно, че грижата за страдащата душа е основния момент от терапевтичната дейност на Църквата и нейното духовенство. Такива са митр. Йеротей Влахос, архиеп. д-р Хризостом, изследователят проф. д-р Жан-Клод Ларше и др. Всичко това доказва за пореден път, че лечебната сила на Църквата, чрез предадените ни от св. отци слова, е действена, както по тяхно време, така и в наши дни и е необходимо да има важно място в живота на нашето християнско общество.

В настоящия текст са представени основните моменти в двата аспекта на Пастирската психология и психотерапия – светската психология и психотерапия – от една страна, с нейните методи, етиология на

заболяванията, както и начините за лечение, така и светоотеческата и пастирската психология, с разбирането за човека, за съставните му части, за състоянието на душата и нейните патологически изменения след греха и страстта, а също и лечението посредством духовните упражнения – пост, молитва, участие в богослужението и разбира се тайнствата на Църквата – от друга.

В първата част на монографията се представят накратко библиейски сведения за различни психични заболявания и тяхното лечение. Основен акцент в тази част е поставен върху светоотеческото разбиране за психологията, както и върху терапевтичните и лечебни функции на духовната аскетика (монашеска и енорийска). Извършва се анализ на понятията „страст“, „душа и тяло“ според съвременната психология и психиатрия, както и според богословието на св. отци. Посочени са по-важните пастирско-психологични аспекти в творенията на св. Трина светители – св. Василий Велики, св. Григорий Богослов и св. Йоан Златоуст, които са важен пример за съвременните християни. Аргументирано са представени видовете психични болести според светоотеческата нозология – лудостта от соматичен (телесен) характер, с демоничен и с духовен произход, както и разбирането за видовете и начините на лечение в историята на светоотеческата терапевтика.

Във втората част се прави съпоставителен анализ на грижата за страдащата душа на пастирската психология и енорийското душегрижие – от една страна, и съвременната психотерапия – от друга. Посочени са основните граници, норма и патология според християнската аскетика и светската психология. Много важен момент е анализът на задачите на пастира и психотерапевта, както и допирните точки по време на грижата им за страдащите от психични заболявания. Изложено е разбирането за болестта според богословието на Църквата, съществен момент в което е психологично-психиатричният анализ на различните болестни състояния и

разстройства и тяхната патология според психологията, както и опит за представяне на пастирския поглед за лечение и подкрепа на болните. Подробно са представени и анализирани основните психични болести като депресия, неврози, неврастения, хистерия, психопатия, психоза и шизофрения, епилепсия, както и основни моменти от душегрижието на духовника при всяка една от тях.

В **трета глава** са посочени основните форми и методи на пастирското душегрижие за хората с психични заболявания. Разгледана е ролята на свещениците-терапевти в живота и лечебницата на Църквата, тяхната подготовка – богословска, психологична, психиатрична и психотерапевтична. Много важно място в лечението и обгрижването на хората с психични заболявания има изповедта и духовното ръководство, затова именно те са подробно представени в тази част. Посочени са приликите и разликите между християнската психотерапевтична грижа и психоанализата. Важна част в тази глава заема исихазма като терапевтична практика в душегрижието на Църквата, както и суицидните действия в случаите на хора с ментални заболявания. Посочени са основните причини за самоубийствените помисли и действия и особено връзката им с психическите болестни състояния, както и грижата на духовника за хората, извършвали опити за суицидни действия, и превантивните мерки за предотвратяването им. Не на последно място е представена грижата на духовника за родните на психично болните, които често са пренебрегвани от енорията и обществото.

Поради спецификата на темата в монографичния труд съм използвал интердисциплинарният подход, в който се пресичат основните богословски дисциплини от практическото богословие – пастирско богословие, пастирска (духовно-ориентираната) психология и психотерапия, както и светската психиатрия, психология и психотерапия. Като обобщавам близките и граничните части на богословието и науките за психично здраве,

смятам, че тяхното съвместно въздействие, най-добре би послужило на хората с интерес в областта на пастирската психология.

Необходимо е да поставим ясни граници, както и да посочим пресечните точки между пастирската психология от една страна, и светската психология, психиатрия и психотерапия от друга. Първата има за цел да възсъедини целостта на душата, като върне нейния взор към Всеподателя Бога, каквато е ялната цел на християнския живот, а втората чрез фармацевтични и терапевтични средства, да освободи напрежението в душата на човека.

За да извършва нормално и ползотворно своята дейност, особено що се отнася до психичните заболявания, пастирът е длъжен да познава тези болестни състояния и да е запознат със средствата и методите за тяхното лечение. Обикновено спецификата на съответното заболяване, дава възможните терапевтични средства за неговото лечение. Разбира се, трябва ясно да се знае, че пастирът не бива да се намесва в работата на специалиста по психично здраве, напротив, когато вижда че енорияша му има нужда от специална грижа, е нужно своевременно да го изпрати на съответния специалист (по възможност вярващ християнин), както и този специалист не трябва да се възприема за духовник и да решава религиозните проблеми на болния, а да го изпраща при свещенослужителя.

Приносни моменти: Това е първият цялостен практически насочен пасторологичен труд от десетилетия у нас, и в частност първият в областта на пастирската психология и психотерапия в родното ни православно богословие. Направен е опит да се съвмести библейското и светоотеческото наследство в тази област, с теоретичните и практически познания в областта на съвременната психиатрия, психология и психотерапия. Всичко това е обединено в монографичен текст, който може да се ползва от духовници, студенти и специалисти по богословие, психология, психиатрия и психотерапия.

Проф. Н.Н. Глубоковски и реформата в духовното образование в Русия в края на XIX и нач. на XX век (към въпроса за подготовката и образованието на свещенството). // Сборник в чест на проф. д-р Николай Никанорович Глубоковски. Богословска мисъл, 2/2014, 2016, стр.296-302,Ref

В статията се представят мислите и трудовете на бележития богослов проф. Николай Н. Глубоковски във връзка с фактическото състояние и реформите в духовното образование във висшите и средни школи на Руската православна църква и то във връзка с подготовката на пастира за изпълнението на неговия дълг към Христос, Църквата и енорияшите. Основен извор за данни по този въпрос е книгата „По вопросам духовной школы (средней и высшей) и об учебном комитете при Светейшем Синоде“ (Санкт Петербург, 1907). В това съчинение Глубоковски препоръчва създаването на нови и реформирането на старите духовни школи, увеличаване на общообразователното обучение в програмата и развиване на независима, специална и всестранно разработена богословска наука, от която Църквата има въпиюща нужда. Според него богословието се нуждае от „научна свобода и независимост“, но и не трябва да отива в другата крайност, като се отделя от лоното на Църквата, а черпи от нея нравствени и благодатни сили.

Капеланството и неговата роля при категориалното душегрижие в Църквата. –В: Мисъл, слово, текст, брой:5, Пловдив, 2018, стр.204-214.

Статията разглежда категориалното душегрижие като част от пастирското богословие и най-вече капеланството като неделима част от него. Категориалното душегрижие най-основно може да се дефинира като индивидуално душегрижие или пастирска грижа за всеки отделен човек, разделено условно: според неговите особености в развитието и възраст, неговото социално положение, според неговото образование, според начина

му на живот в общност-комуна и хора със специални медицински или образователни нужди, за страдащите от различни по вид зависимости или които са в състояние на психични разстройства, и др. Представено е служението на капелана в Християнството, като служител на Бога и Църквата в съответната институция, в която е поставен с благословия на каноничния епархийски архиерей. Ролята на капелана е отговорна и важна за съответната специализирана общност, той е човек със специална подготовка и образование, който се грижи за духовното здраве на вече споменатите категории вярващи в армията, в местата за лишаване от свобода, в различни социални и здравни институции и др. Това е първият опит за православен-богословски поглед върху капеланството и категориалното душегрижие у нас.

Пастирски грижи за хората, страдащи от зависимости. –В: Мисъл, слово, текст. Традиция и теология: синергия и практика, брой: 2, , Университетски издателство "Паисий Хилендарски", Пловдив, 2016, стр.229-237.

Статията има за цел да представи пристрастяването и зависимостта към вещество или действие, както и степените на пристрастяване. Тук спадат зависимостта от наркотични вещества, хазартната зависимост, графоманията, работохолизма, гастрономическата зависимост, телевизионното пристрастяване, пристрастяването към интернет, геймърството, към корекции на тялото и още много др. Посочени са трите основни етапа на духовна рехабилитация, както и необходимите психотерапевтични и духовно-пастирски методи при този вид рехабилитация.

Пастирското служение на св. Климент Охридски. –В: Благовестие и мисия. Мисионерско и просветителско дело на светите братя Кирил и Методий и свети Климент Охридски. София, 2018, стр.362-371.

Статията има за цел да представи накратко пастирското служение на този наш велик просветител и духовник. Представени са трите етапа в пастирското служение на св. Климент Охридски – *първи*: подготовка за пастирско служение при св. Братя Кирил и Методий, а също и служението му в Моравия; *втори*: служение като презвитер в България и *третия етап* като епископ. Посочени са основни моменти от омилиетично творчество на св. Климент, които са важен извор за неговото пастирско душегрижие, както и опитите му да създаде църковно-дяконийно служение в България.

Депресия и униние според св. отци на Църквата, Мултикултурният човек. –В: Сборник в чест на д.и.н. Камен Гаренов (отец Петър Гарена), редактори Марков, Георги и кол., издателство: Гутенберг, София, 2016, стр. 319-329.

В текста са представени депресията и унинието като два различни погледа на едно и също психично заболяване. Посочено е виждането на съвременната психология и психотерапия за това заболяване с неговите симптоми и основни понятия. Анализирани са основните различия между нозографията на съвременната психиатрия и психология – от една страна и тази на св. отци на Църквата – от друга. Важен момент е аргументирания анализ на възгледа на св. отци за унинието, както и основните методи и способности за неговото лечение.

